

Critica lui G. Călinescu în era digitalizării

Andrei Milca*

Pe 19 iunie 2024 s-au împlinit 125 de ani de la nașterea *Divinului Critic*, G. Călinescu, cu acest prilej institutul de cercetare care îi poartă numele organizând – sub egida Academiei Române – un colocviu internațional dedicat patronului spiritual al Institutului de Istorie și Teorie Literară (IITL).

Evenimentul a fost organizat de IITL în parteneriat cu Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan - Al. Rosetti”, Institutul de Lingvistică și Istorie Literară „Sextil Pușcariu” din Cluj-Napoca, Institutul de Filologie Română „Al. Philippide” din Iași, Institutul de Studii Banatice „Titu Maiorescu” din Timișoara și Institutul de Filologie Română „Bogdan Petriceicu-Hasdeu” din Chișinău, cu Facultatea de Litere a Universității București, Biblioteca Academiei, Muzeul Național al Literaturii Române, Centrul Cultural „Eugen Simion” din Dumbrăveni, Fundația Națională „G. Călinescu” din Onești și Romfilatelia, dar și Radio România Cultural, revista „Contemporanul” și Trinitas TV. La eveniment au participat aproximativ 50 de profesori universitari, cercetători și doctoranzi din Belgia, Franța, Marea Britanie, Moldova și România.

Deschiderea lucrărilor Conferinței a fost onorată de prof. univ. dr. Lucian Chișu, director interimar IITL „G. Călinescu”, acad. Mircea Martin, vicepreședinte al Secției de filologie și literatură a Academiei Române, prof. univ. dr. Oana Fotache Dubălaru, decanul Facultății de

Litere a Universității din București, dr. Oana Soare, director adjunct IITL „G. Călinescu”.

Acad. Gheorghe Chivu, președintele Secției de filologie și literatură din Academia Română, a transmis un Cuvânt de deschidere, mesaj omagial citit de același L. Chișu.

În textul de felicitare trimis de acad. Gheorghe Chivu, acesta s-a referit la istoricul Institutului, la proiectele trecute, prezente și viitoare și la emulația creată de cele două personalități proeminente care au condus IITL în perioadele sale cele mai fructuoase: G. Călinescu și Eugen Simion.

Tot la puntea de continuitate datorată directorilor instituției, Călinescu și Simion, s-a referit și acad. Mircea Martin, subliniind rolul cultural decisiv al realizărilor Institutului din ultimii 50 de ani: dicționare, cronologii, enciclopedii, istorii literare etc, culminând cu *DGLR* și *CVLR*, aflate mai recent și pe site-ul Institutului, în format online, după finalizarea proiectului „Prezervarea și valorificarea patrimoniului literar românesc folosind soluții digitale inteligente pentru extragerea și sistematizarea de cunoștințe” (INTELLIT).

A avut loc și Dezvelirea panoului promoțional *G. Călinescu – 125* (Romfilatelia).

După evocarea *L-am cunoscut pe G. Călinescu* de Ionel Opreșan – ultimul cercetător supraviețuitor din perioada directoratului lui G. Călinescu –, în continuare, lucrările Conferinței au

* Dr., redactor Revista Academica, asistent cercetare IITL „G. Călinescu”

fost gândite în format hibrid pe două secțiuni: „G. Călinescu – 125 de ani de la naștere” și „Tratate, enciclopedii și dicționare literare în epoca digitalizării”.

Prima secțiune a urmărit câteva teme fundamentale pentru înțelegerea personalității multilaterale a celui mai important istoric literar român: *Receptarea operei lui G. Călinescu, înainte și după 1989; Modelul G. Călinescu în critica literară românească; Actualitatea criticii literare călinesciene; Estetic și politic în critica literară actuală; De la Istoria literaturii române de la origini până în prezent la Dicționarul general al literaturii române; Ipostazele personalității călinesciene: criticul și istoricul literar, poetul, prozatorul, comparatistul.*

A doua secțiune, dedicată digitalizării, s-a ocupat de teme de actualitate, precum *Critica și istoria literară în epoca digitalizării; Text și hypertext; Digital humanities. Metode de abordare și direcții de cercetare; Dicționare, enciclopedii și baze de date; Digitalizarea Dicționarului General al Literaturii Române. Experiența INTELLIT; DGLR Addenda. Oportunitățile și provocările digitalizării.*

18 iunie – Receptarea lui G. Călinescu în anii 2000

Secțiunea „G. Călinescu – 125 de ani de la naștere” s-a susținut în Sala de Consiliu (moderator fiind Ileana Mihăilă, care a prezentat și tema *Editându-l pe G. Călinescu*). Au participat online: Dana Shishmanian, *Călinescu și Cantemir sau gâlcevile înțelepților cu lumea*; Iuliana Barna, *Despre unicitatea unui poet interbelic – G. Călinescu*; Camelia Dinu, *Lev Tolstoi prin lupa marxismului. O prelegere a lui G. Călinescu*; Gabriela Păsărin, *Receptarea operei lui George Călinescu înainte de 1989 – critică de întâmpinare și portrete literare*; Elena Purușniuc, *Omologii transnaționale și tradiții literare naționale în teatrul călinescian*; Tatiana-Daniela

Tihan (Bercariu), *Rolul olfactivului în proză călinesciană.*

În cadrul aceleiași secțiuni, la Biblioteca Institutului – cu alt moderator, Simona Antofi, ea susținând și tema *Formula călinesciană a parabolei – „Șun sau calea neturburată” (mit mongol)* – au participat în format fizic următorii: Alexandra-Oana Safta, *Enigma Otiliei prin ochii adolescenților*; Maria Oancea - *Călinescu romancier. Enigma Otiliei între romanul balzacian și ambiguitatea secolului XX*; Alexandra Ciocârlie, *Traducerea Odiseei în viziunea lui G. Călinescu*; Teodora Dumitru, *Imaginea lui G. Călinescu în monografiile mileniale și post-mileniale*; George Neagoe, *G. Călinescu: un „critic de direcție”? Glose la sintagma lui E. Lovinescu: „a treia generație postmaioresciană”*; Raluca Dună, *G. Călinescu și critica română contemporană – o dezbatere din anii '60.*

În a doua parte a zilei a urmat Dezbaterea cu tema *G. Călinescu – azi*, pornind de la edițiile G. Călinescu, *Romane*, 3 vol., FNSA (2004), *Publicistică*, 12 vol., FNSA (2006-2012), *Viața lui Eminescu, Opera lui Eminescu și Eminesciune dincolo de monografie*, FNSA (2016): ediții realizate de Nicolae Mecu, Alexandra Ciocârlie, Magdalena Dragu, Alexandru Farcaș, Ileana Mihăilă, Oana Soare, Pavel Țugui, Daciana Vlădoiu. Moderatorul dezbaterii a fost Nicolae Mecu (online), fiind prezenți cercetători ai Institutului: Ileana Mihăilă, Oana Soare, Alexandru Farcaș, Cristina Balinte, Bianca Burța-Cernat, Paul Cernat, Lucian Chișu, George Neagoe și alții.

19 iunie – Literatura în era digitalizării

În a doua zi a manifestărilor, au continuat susținerile secțiunii G. Călinescu – 125 de ani de la naștere, moderator devenind Oana Soare. Au participat următorii: Carmen Brăgaru, *G. Călinescu în „România viitoare”*; Cristina Deutsch, *Polemici estetice și revizuirea literaturii române în perioada 1948-1953:*

ideologie, tipic și frumos la G. Călinescu; A.C. Cofan, *G. Călinescu față-n față cu propaganda comunistă*; Ana-Maria Bănică, „Cazul” *Bietul Ioanide sau despre receptarea critică în diferite etape ale istoriei literare românești postbelice*; Cristina Balinte, „*Viața Românească*” în mișcare de revoluție. *Activitatea literară, artistică și ideologică sub directoratul lui Mihai Ralea și G. Călinescu (1933-1934)*; Ștefan Fircă, *De ce nu se mai citește? Versiunea călinesciană din 1939*.

Cea de a doua secțiune a Colocviului, „Tratate, enciclopedii și dicționare literare în epoca digitalizării” a fost moderată de Anca Dinu și Mihai Iovănel, participând Sandra Oprescu, *G. Călinescu față cu Google. Rezultatele căutării*; Mihnea Dobre, *Cercetarea deschisă digitală în științele umaniste*; Mihăiță Stroe, *Dicționarele în era digitală*; Andra Jugănar, *Aplicarea instrumentelor cantitative la culegerea de scrisori antice târzii*; Liviu P. Dinu, Ana Uban, Alina Cristea, Anca Dinu, Ioan Bogdan Iordache, Simona Georgescu, Laurențiu Zoicaș, *RoBoCoP: o resursă digitală cuprinzătoare de cuvinte înrudite pentru limbile romanice*; Andrei Bulboacă-Trif, *Relevanța criticii literare în epoca digitalizării*; și din online Laurențiu Hanganu, *Critica, istoria și teoria literară în era digitală. Cartografia literară*; Mădălina Chitez, Roxana Rogobete, Karla Csürös, Alexandru Oravițan, *De la hârtie la ecran: provocările în utilizarea intrărilor de dicționar de date pentru dezvoltarea instrumentului LEMI, de stabilire a lizibilității literaturii române*;

Daniela Petroșel, *Lectură digitală: între lectura literară și imersiunea în mediul digital*; Liviu P. Dinu, Ana Uban, *Abordări computaționale ale detectării pastişelor și discriminării vocii personajelor*. Anca Dinu a prezentat individual tema *Digitalizarea în științele umaniste și revoluția AI* și împreună cu Andra-Maria Florescu, *Testarea creativității verbale a modelelor de limbaje mari*.

În încheierea Colocviului internațional, a mai avut loc o Dezbatere cu tema *Critica și istoria literară în era digitalizării*, moderator fiind directorul IITL, Lucian Chișu. Au susținut scurte alocuțiuni, printre alții: Mădălina Chitez, Alina Cristea, Mihnea Dobre, Simona Georgescu, Constantin Georgescu, Theodor Georgescu, Ioan Bogdan Iordache, Andra Jugănar, Andrei Milca, Mihăiță Stroe și alții. S-au discutat chestiuni inedite, despre supraviețuirea și continuitatea sub alte forme în mediul virtual ale criticii și istoriei literare, în epoca *digitalizării* – proces fundamental, aflat la începuturi în România, dar deja un fenomen natural, la modă, dinamic, în Occident, esențial pentru preservarea valorilor literaturii din orice perioadă în actuala concepție postmodernă.

Manifestările dedicate lui G. Călinescu s-au încheiat sub același motto călinescian sub care s-au deschis la jumătatea lui iunie, la sediul IITL: *Strălucită e acea tinerețe la care ai ajuns prin maturitate*.